

NB-informasjon

Til tillitsvalgte i Norges Bondelag

Nr 2 - mars 2005

EU-arbeid i 2005

Norges Bondelag har satt EU-arbeidet høyest på dagsorden i organisasjonen gjennom vedtak på årsmøtet i 2003 og 2004. Denne månedens NB-informasjon tar opp EU-arbeidet vårt og noen viktige utviklingstrekk i EU.

Gjennom Bondelagets eget arbeid og i samarbeid med Nei til EU, i tillegg til øvrige saker og hendelser, har vi greid å jevne ut meningsmålingene i EU-spørsmålet. Videre skoloring er nødvendig for å bidra til at opinionen gjør en EU-søknad uaktuell i overskuelig framtid.

Vi vil satse videre på skoloring gjennom regionale møter i samarbeid mellom samvirket, faglagene i landbruket og Nei til EU. Rundt om i Norge blir det 7-9 møter fra Tromsø i nord til Kristiansand i sør. Temaene vil blant annet være:

- EUs landbruksreform
- Norske naturressurser og EU
- EU-grunnloven
- EU – hva nå? (utvidelser, arbeidsledighet, avstemninger om grunnlov).

Temaene vil variere etter aktuelle innledere i hver region. I forbindelse med møtene legges det opp til en debatt mellom fylkets stortingskandidater. Ta kontakt med fylkeskontoret, eller sjekk deres nettsider om møtene.

Nei til EUs logo for 100-årsjubileet for unionsoppløsningen.

Nei til EUs markeringer

Norges Bondelag er også bedt om å bidra i Nei til EUs egne markeringer. Det er en del årsaker til at Nei til EU ønsker å ha egne markeringer av hundreårsjubileet:

For det første er det offisielle Norges feiring i for liten grad fokusert på Norge som selvstendig stat og betydningen av unionsoppløsningen for Norges utvikling. EU-saken dreier seg om nettopp Norge som selvstendig stat.

For det andre gir det mulighet for fokus på folkelige bevegelser – vise det folkelige engasjementet som var tilstede i kampen for en selvstendig stat. Et engasjement som har sin historiske fortsettelse i blant annet Nei til EU.

For det tredje er dette også en opptakt til Stortingsvalget 2005. Både det offisielle Norge og ja-siden er redde for at jubileet skal brukes til også å sette fokus på det at noen vil at Norge skal gå inn i en ny union – Den europeiske union.

Nei til EU starter hovedmarkeringen 13. august på Stiklestad. Datoen er valgt fordi det var folkeavstemningsdatoen om union i 1905. Dette

passer også fint i forhold til stortingsvalget. Det er ønskelig at flest mulig kan delta her. Uken 13.-20. august er ment å være forbeholdt lokale aktiviteter, med avslutning i Oslo på Sentrum scene 20. august i et større arrangement der det også ønskes flest mulig deltakere fra landbruket. Se mer info på www.neitileu.no.

Avisutdeling før valget

Nei til EUs store satsing foran valget 12. september er utdeling av fylkesvise aviser som presenterer fylkets stortingskandidater og har en del stoff om EU. Disse skal deles ut i august og helst innen den 20.

Nei til EU er avhengig av at flest mulig kan bidra til denne utdelingen, ikke minst fra lokallagene i Norges Bondelag. Da blir det viktig å ta kontakt med Nei til EUs lokallag og evt fylkeslag for sikre god fylkesvis dekning ikke minst i nærheten av byområdene. Avisene blir viktige for å vise Nei til EUs styrke som organisasjon og for å sette EU-saken på dagsorden.

FOTO: NEI TIL EU

EUs landbruksreform

Landbruket har vært et av kjerneområdene i utviklingen av den europeiske union helt siden Romtrakten i 1957 besluttet opprettelsen av et felles marked. Fordi landbruket inngikk i fellesmarkedet fra starten, måtte det utvikles en felles landbrukspolitikk. Denne ble satt i verk i 1962 og var de første årene en suksess. Senere, da produksjonen i landbruket oversteg forbruket i EU, bleknet suksessen. Overproduksjonen presset felleskassa og førte til vedvarende problemer med dumpingsalg på verdensmarkedet bl.a. stimulert av eksportstøtte.

I forkant av forrige WTO-runde (1995), gjennomførte EU sin første store reform og den neste kom allerede i 2000. Nå, foran en mulig ny WTO-avtale forandres politikken igjen. I juni 2003 vedtok EU en rekke reformer i sin felles landbrukspolitikk som EUs gamle 15 medlemsland må gjøre innen 2007. Våre naboland Sverige og Danmark m.fl må iverksette reformen fra 1.1. 2005. Til sammen har disse reformene redusert andelen av fellesmidlene som går til jordbruket fra 70 til 46 %.

Målsettingene med reformene denne gangen er å øke den internasjonale konkurransekraften gjennom større markedsstyring og å begrense landbruksbudsjettet. Dette gjøres ved å innføre en støtte til den enkelte gård. Støtten skal tildeles uavhengig av hvor mye eller lite gården produserer framover. På drøye 40 år er altså politikken endret, fra å stimulere til økt produksjon til å begrense den, men samtidig opprettholde eksportfokus.

Ett av målene med landbruksstøtten er å utjevne produksjonskostnader mellom land og innen land. Når støtten frikoples fra produksjonen vil den utjevne effekt bli borte. Reformen vil derfor sannsynligvis få konsekvenser gjennom omfordeling av produksjon mellom regioner i samme land. Den legger også grunnlaget for endret konkurranseforhold mellom landene i EUs indre marked.

Frikopling - arealstøtte eller historisk basert støtte

Når jordbruksstøtten frikoples fra produksjonen betyr det at EU-støtten til landbruket skal utbetales gjennom produksjonsnøytrale ordninger. Dvs at EU-støtten skal gis enten basert på gårdens areal (forskjellige regioner har varierende støttesatser per mål), eller som støtte basert på gårdens historiske produksjon i referanseperioden 2000-2002. Det er også mulig å velge en kombinasjon av disse.

Det er opp til det enkelte land hvordan reformen gjennomføres. Noen vil unngå for mye omfordeling og velger en historisk modell der all støtte vil bli gitt etter tidligere produksjon. Dette gjelder f.eks Nederland og Frankrike, samt de fire sørligste landene. Andre vil legge mest mulig på arealet, dette innebærer omfordeling mellom bruk med mye og lite areal. Selv om prinsippet er frikopling vil det fortsatt være mulig å bruke noen virkemidler som utbetales etter produsert volum innen korn-, sau- og geit- samt storfesektoren, men mer begrenset enn i dag. Den nasjonale støtten er ikke omfattet av reformen.

EUs grunnlovsavstemninger

Ti land har til nå bestemt seg for å avholde folkeavstemninger om EU-grunnloven. De øvrige medlemsland behandler sannsynligvis grunnloven via parlamentet, slik som Sverige. Det forventes at alle land sier ja, men det kan komme nei til grunnloven i Storbritannia, Tsjekkia og Polen. I Nederland, Frankrike og Danmark antar man et det blir knapp ja-seier.

Datoer:

Spania	20. februar 2005
Portugal	10. april 2005 (mulig utsettelse?)
Frankrike	8. mai 2005?
Nederland	mai 2005
Luxembourg	10. juli 2005
Polen	Slutten av 2005
Irland	årsskiftet 05-06?
Storbritannia	våren 2006?
Tsjekkia	Juni 2006
Danmark	2006

Konsekvenser av reformen

Fordi EU-støtten ikke lenger kan gis i forhold til produksjon, betyr det at gårdsdriften må tilfredsstille visse minimumskrav for å få støtte. Det er krav knyttet til dyrevelferd, miljø, bruk av plantevernmidler, hevd av jorden, m.m. Produksjon utover minimumsnivået må dekkes av råvareprisen alene. Reformen vil gi økt kostnadsfokus i landbruket og medføre at all produksjon må svare seg i markedet.

Det er enighet om at reformen vil øke byråkratiet og kostnader i landbruksforvaltningen. Dette skjer bl.a. gjennom økt kontrollbehov knyttet til oppfølging av minimumskravene.

Kutt av støtten?

En bekymring som begynner å komme i kjølvannet av frikoplingen, er hvorvidt det vil være politisk støtte for å opprettholde et system som ikke stimulerer til produksjon, men primært gir inntektsstøtte. Over tid kan det utvikle seg en situasjon hvor man ser på frikoplet støtte som unødvendig, fordi produksjonen drives med utgangspunkt i markedsprisene. Det betyr at man etter en overgangstid kan kutte støtten og overlate landbruket helt til markedet.

Kart over Europa med EU-landene i mørkegrått.
KILDE: EUROPEAN COMMUNITY

Sverige

Produksjonskostnader på mjølk i Sverige er om lag 2.90 SEK per liter, mens de oppnår om lag 2.60 SEK pr liter ved salg til Arla idag. Uten støtten ville melkebøndene gå med underskudd. Når støtten ikke lenger blir knyttet til produksjon må kostnadene betydelig ned for å opprettholde produksjonen etter 2008. Det vil ikke lønne seg å produsere melk dersom ikke kostnadene er lavere enn melkeprisen, som forventes å bli ned mot 2.20 SEK. På tre år må kostnadene ned nærmere 70 øre pr. produsert liter for å gi grunnlag for videre drift.

På storfekjøtt er importen nå over 40 % av nasjonalt forbruk. Det synes vanskelig å reversere denne utviklingen og i beste fall vil Sverige greie å holde stillingen. Også på storfekjøtt øker frikoplingen, det senker lønnsomheten.

Gjennom reformen øker støtteberettiget areal ved at beiteareal nå vil kvalifisere til støtte. Kornprodusentene får redusert arealstøtten tilsvarende og de marginale kornområdene i "skogs- og mellombygdene" får store utfordringer for å sikre økonomisk forsvarlig drift.

Med denne reformen er en linje fullført fra et fellesskap som aktivt gikk inn for å øke produksjonen til et ønske om at produksjonen skal være markedsstyrt og mest mulig tilpasset frihandel i et globalt perspektiv. Utviklingen synes å gå mot større industrialiserte bruk eller bruk med en minimumsproduksjon for å kvalifisere til støtte. Omfanget av framtidens jordbruk, næringsmiddelindustri, kulturlandskap og bosetting er uvisst i det enkelte EU-land i kjølvannet av reformen.

Mer informasjon?

Se www.bondelaget.no/eu og www.neitleu.no.

Kontaktperson i Bondelaget: Christian Anton Smedshaug, telefon 22 05 45 51.